

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

ЧЕБАН В. В.

*здобувачка 1 курсу факультету ветеринарної медицини,
211 Ветеринарна медицина
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

ФЕДОРОВА І. В.

*старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Національна система вищої освіти України у період 1991 – 2024 років постійно змінювалася. Вища школа України трансформувалася та інтегрувалася до світової освітньої та наукової системи. Пандемія COVID-19 та російсько-українська війна на території України значно пришвидшили процес інтеграції. Однак, зв'язки української вищої школи зі світовою школою до цього часу мають кардинальні розбіжності. Заклади вищої освіти в Україні мають низькі рейтинги, серед них навіть провідні українські університети. Так, в рейтингу World University Rankings у 2024 році з 1500 закладів вищої освіти зі 104 міст світу - українських позначились - 11, і зайняли вони місця в діапазоні 681–1400. Наведемо три «провідні» університети (таб.1).

Таблиця 1

Рейтинг World University Rankings. 2024 рік

Rank	University
681-690	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
691-700	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
901-950	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

QS World University Rankings 2024 – один з авторитетних рейтингів. За його оцінками визначають наступні критерії: репутація університету, цитованість наукових публікацій, співвідношення кількості здобувачів та науково-педагогічних працівників, вимоги до здобувачів роботодавців, кількісна складова іноземців у складі викладачів та здобувачів. У цьому році фахівці рейтингу промоніторили 17,5 млн. наукових робіт, провели опитування понад 240 тисяч викладачів та працевлаштувачів. Фахівці МОН зазначили, що рейтинг звертає увагу на стабільність вищих навчальних закладів та забезпечення працевлаштування здобувачів вищої освіти по завершенню навчання. Рейтинг постійно наповнюється новими критеріями, зокрема цього річ ми побачили наступні – міжнародна дослідницька мережа, сталість, результати працевлаштування [4].

Але до «верхівки» найкращих університетів українським закладам ще далеко. Низький рівень інтернаціоналізації наших закладів вищої освіти і української науки взагалі – негативно впливають і тягнуть донизу якісні показники освітньо-наукового процесу. На думку світових фахівців саме якість вищої освіти – це запорука економічного зростання, ключовий інструмент культурної інтеграції та соціальної злагоди. Але цей процес нескінчений. Досягши високих результатів, світ йде далі. Ідентичні процеси відбуваються також і в системі вищої освіти. Це підтверджують і західні дослідники освітніх систем, які зазначають про необхідність радикальної, термінової, глибокої трансформації у системі

вищої освіти. Найбільше їх непокоїть самозаспокоєність, обережність, невпевненість, повільні зміни та локальні нововведення. Вища освіта потребує нових моделей навчально-наукового процесу у XXI столітті.

Проблем української вищої освіти багато – низька конкурентоспроможність на ринку освіти, низька інтеграція системи вищої освіти з ринком праці, постійний виїзд молоді на навчання до світових університетів з метою мати розширений доступ до міжнародного ринку праці.

Питання про необхідність реформування вищої освіти України назрівало давно. Воєнні дії поглибили проблеми в українській освіті. Вища школа України постала перед новими викликами, на додачу до проблем через епідемію COVID-19. Скоротилися державні видатки на вищу освіту та бюджетні місця у ЗВО. Доходи населення впали. Відбулася безпрецедентна «освітня міграція». Наразі ми відчуваємо зниження попиту на вітчизняну вищу освіту. Війна стала каталізатором давно назрілих змін в освіті: розвиток цифрової та дистанційної освіти. Хочу звернути увагу на ті трансформації, які на мою думку, основні з них.

Ми бачимо, що абітурієнти орієнтуються на популярні у суспільстві професії, а заклади вищої освіти відкликаються на попит сьогодення. Потрібна соціальна реклама, яка буде пропагувати професії майбутнього, які матимуть попит хоча б через 5-10 років. Час, необхідний на здобуття звичної академічної освіти, занадто довгий: за 4-6 років те, що вивчається зараз, скоріш за все, буде неактуальним. Більш того – деякі речі можуть втратити актуальність ще в процесі навчання. Найгірший варіант – професія взагалі перестане бути затребуваною ще до того часу, як студент отримає диплом. Але треба розуміти, що як зникатимуть одні професії, так і з'являтимуться нові. Принцип «одна професія на все життя» більше не актуальний [1]. Швидше за все, людині доведеться освоювати впродовж життя кілька фахів. Цю нішу одразу ж зайняв EdTech, точніше компанії, які використовують нові технології у процесі навчання. Мобільні додатки та платформи дають можливість освоїти величезну кількість нових професій, частина з яких взагалі не представлена в університетах. Крім того, такий варіант навчання дає можливість підлаштувати його під власний розклад, а також навчатися дистанційно.

Конкурентна перевага університетської освіти перед іншими видами навчання пояснюється ще й тим, що компанії досі вимагають диплом про вищу освіту. Проте, ця перевага скоро може зникнути. Диплом університету перестає бути знаком якості, яким він вважався раніше. Наприклад, LinkedIn має аналітику про те, що популярні працевластувачі не вимагають дипломів у своїх фахівців для влаштування на роботу. Близько половини співробітників компанії Apple не мають вищої освіти. Alphabet, у яку входить Google, теж робить акцент на навички, а не диплом. Більше того, Google запустили Google Career Certificates – свою заміну університетській освіті. В компанії навчатимуть основних навичок для різних популярних професій, проте замість чотирьох років на освоєння курсу знадобиться, в середньому, пів року. Microsoft теж створили внутрішні курси для навчання професії у сфері штучного інтелекту (AI). Замість чекати, коли університети даватимуть необхідну освіту, Microsoft вирішив сам готувати фахівців з необхідними навичками [2,3].

Отже, зазначені вище проблемні аспекти – лише мізерний відсоток питань до нинішньої системи вищої освіти в Україні. Хоча в цій сфері здійснено деякі реформи: заклади вищої освіти стали автономними, українська система вищої освіти наблизилася до європейської; навчання здійснюється за тривірневою структурою (бакалавр, магістр, доктор філософії); почала діяти система забезпечення якості вищої освіти. Але нині зміни призупинено. Реформа в освіті потребує нових алгоритмів.

Лише за умови системної реформи, фінансової підтримки та активного співробітництва з міжнародним співтовариством можна досягти високих стандартів якості та успішності у галузі вищої освіти.

Перелік використаних джерел:

1. Ліндеман Е. Значення освіти для дорослих. 1926 . США. с. 37-38
2. Google Career [Електронний ресурс] URL: <https://gweb-grow-goog-prod.appspot.com/intl/ua/google-certificates> (дата звернення 29.03.2024)
3. EdTech: перспективи галузі та виклики у час війни [Електронний ресурс] <https://proit.org.ua/edtech-pierspektivi-ghaluzi-ta-vikliki-u-chas-viini/> (дата звернення 29.03.2024)
4. Барсукова О. 11 українських вишів потрапили до престижного рейтингу: список [Електронний ресурс]. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/07/3/255190/> (дата звернення 29.03.2024)